

4.Sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Konu Özetleri

- 1.Ünite : Günlük Hayattaki Dini İfadeler**
1.Bölüm : Günlük Konuşmalarda Dini İfadeler

Dinî ifade ne demektir?

Yüce Allah (c.c.)*, biz insanlara pek çok güzel özellik ve nimet vermiştir. Bunlardan biri de konuşmaktır. Bizler; duygularımızı, düşüncelerimizi, bilgilerimizi ve hayallerimizi başkalarına konuşarak aktarırız. Rabb'imizin (c.c.) verdiği konuşma nimeti sayesinde çevremizdeki insanlarla iletişim kurarız. İnsanlarla konuşup tanışır, dostluk ve arkadaşlıklarımızı geliştiririz. Onlara isteklerimizi konuşarak iletiriz. Günlük hayatta çevremizdeki insanların konuşurken pek çok ifade kullandıklarına şahit oluruz. Bu ifadelerden önemli bir bölümü, dinimizin etkisiyle dilimize geçen kavram ve kelimelerdir. Bunlar, dinî ifadelerdir. "Eûzü billâhimineşşeytânirracîm, Bismillâhirrahmânirrahîm, elhamdülillah, Allah'a şükür, melek, cennet, sevap, günah, haram, helal, dua, ezan, namaz, kurban vb." ifadeler günlük hayatta sık kullanılan dinî kavramlardan bazılarıdır.

1.1.Allah

Allah (c.c.); bizi, ailemizi, sevdiklerimizi, canlı ve cansız bütün varlıkları yaratan yüce varlıktır. Kâinat, gezegenler, yıldızlar, Güneş, Ay, Dünya'mız; dağlar, denizler, bitkiler, hayvanlar hep Allah'ın (c.c.) yaratması ile meydana gelmiştir. Allah (c.c.), bizleri çok sever. O, bizi en güzel şekilde, akıllı ve üstün bir varlık olarak yaratmıştır. Hayatımızı sürdürürebilmemiz için gerekli olan şeyleri de var etmiştir. Havayı, suyu, çeşit çeşit yiyecek ve içecekleri, irili ufaklı hayvanları yaratmış ve bizim hizmetimize vermiştir. Allah'ın (c.c.) yarattığı nimetler olmasa hayatımızı devam ettiremezdik.

Yüce Allah'ın (c.c.) güzel isimleri ve sıfatları vardır. Allah'ın (c.c.) güzel isimlerine, esmâ-i hüsnâ denir. Allah birdir. Onun eşi, benzeri, dengi ve ortağı yoktur. O, kâinatın yegâne yaratıcısıdır. Allah'ın (c.c.) gücü sonsuzdur. O, dilediği şeyi, dilediği şekil ve zamanda yaratabilir. Allah (c.c.), bütün eksikliklerden uzak olan, mükemmel bir varlıktır. Onun üstün sıfatları vardır. Örneğin, Yüce Allah'ın (c.c.) varlığı kendindedir. O, yarattığı hiçbir varlığa benzemez.

1.2. Peygamber

Peygamber, sözlükte haberci, elçi gibi anlamlara gelir. Dinî bir terim olarak ise Allah'ın (c.c.) bildirdiği emir ve yasakları, inanç ve ibadet esaslarını, ahlak ilkelerini insanlara iletmekle görevli olan seçilmiş elçi demektir. Allah (c.c.), insanlar arasından üstün vasıflı bazı kişileri peygamber olarak seçmiştir. Peygamberler, Allah'ın (c.c.) emir ve yasaklarını insanlara iletmislerdir. Onlara dünyada ve ahirette mutlu olmanın yollarını göstermişlerdir. Allah'a (c.c.) niçin ve nasıl kulluk edilmesi gerektiğini öğretmişlerdir. Güzel ahlakları ve yaşayışlarıyla da insanlara örnek olmuşlardır.

Allah (c.c.), emir ve yasaklarını insanlara iletmek, kullarına doğru yolu göstermek için tarih boyunca birçok peygamber göndermiştir. İlk insan Hz. Âdem (a.s.), aynı zamanda Allah'ın (c.c.) peygamber olarak görevlendirdiği ilk kişidir. Son peygamber ise Hz. Muhammed'dir (s.a.v.). Kur'an-ı Kerim'de, her topluma peygamber gönderildiği şu ayetle açıklanmaktadır: "Biz seni müjdeleyici ve uyarıcı olarak hak ile gönderdik. Her millet için mutlaka bir uyarıcı (peygamber) bulunmuştur."1 Peygamberler, insanları iyiye ve güzele yönlendirmek, kötülüklerden sakındırmak için çalışmışlardır. İyilik yapanların Allah (c.c.) tarafından ödüllendirileceğini müjdelemişlerdir. Kötülük yapan ve başkalarına zarar veren kişilerin de cezalandırılacağını haber vermişlerdir.

1.3. Eûzü Besmele

İşlerimize başlarken "Eûzü billâhi mineşşeytânirracîm. Bismillâhirrahmânirrahîm." deriz. Bu ifade, "Kovulmuş şeytanın şerrinden, kötülüğünden Allah'a sığınırım. Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla başlarım." demektir. "Eûzü billâhi mineşşeytânirracîm. Bismillâhirrahmânirrahîm." ifadesini söylemeye **eûzü besmele çekmek** denir. Bazen işlerimize başlarken sadece "Bismillâhirrahmânirrahîm." deriz. Bu ifade, "Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla başlarım." manasına gelir. Bazen bu ifadenin yerine kısaca "Bismillah." da deriz. Bu ifade, "Allah'ın adıyla başlarım." demektir. "Bismillah." ya da "Bismillâhirrahmânirrahîm." sözünü söylemeye **besmele çekmek** denir.

Bizler, işlerimize besmele çekerek başlamaya önem veririz. Hayırlı olan, dinimizin yasaklamadığı her işe besmele çekerek başlarız. Besmele çekmekle Allah'ın (c.c.) adını anmış oluruz. Rabb'imizi (c.c.) hatırladığımızı ifade ederiz. Bismillah ifadesini söyleyerek gücü her şeye yeten Yüce Allah'a (c.c.) sığınır, ondan yardım dileriz. Cenab-ı Allah'ın (c.c.) bize verdiği nimetleri hatırladığımızı belirtiriz. Rabb'imize (c.c.) şükürümüzü, minnet duygumuzu dile getirmiş oluruz. Dolayısıyla besmele çekmek pek çok güzel anlamı da içermektedir.

1.4. Selamlaşma

Selamlaşma, iki insanın birbirine iyi dileklerini iletmeleri olarak tanımlanabilir. Selamlaşma, insanlar arasındaki iletişimin temelidir. Biriyle karşılaştığında, karşılaşılan kişiyle konuşmadan önce ona selam vermek temel bir nezaket ve görgü kuralıdır. Bundan dolayı atalarımız, "Önce selam, sonra kelam (konuşmak)." demişlerdir.

İnsanlar arasındaki iletişim selamla başlar. Birbiriyle karşılaşılan iki insan önce selamlaşır; sonra da konuşur ve tanışır. Selamla başlayan bu iletişim, kişiler arasında dostluk ve kardeşlik ilişkisine kadar uzanacak bir yol olur. Okulda, çarşıda, pazarda, camide selamlaşma ile başlayan insan ilişkileri, zamanla gelişerek dostluğa ve kardeşliğe dönüşür. Selamlaşma; sevginin, dostluğun, arkadaşlığın, kardeşliğin ilk adımudur.

Selamlaşmak, Müslüman'ın Müslüman haklarından biridir. Bu nedenle bizler, Müslümanlar olarak birbirimizle selamlaşmaya önem vermeliyiz. Selamı yaygınlaştırmak, aynı zamanda barışın ve kardeşliğin de yaygınlaşmasına katkıda bulunmak anlamına gelir.

1.5. Hamd ve Şükür

Günlük hayatta bize en küçük bir iyiliği dokunan kişiye teşekkür ediyorsak bizler için sayısız nimetleri yaratan Rabb'imize (c.c.) de hamd ve şükretmemiz gerekir. Şükür, sahip olduğumuz nimetleri bize verdiği için Allah'a (c.c.) teşekkür etmek, ona şükran ve minnet duygularımızı ifade etmektir. Hamd ise sözlükte iyilik, güzellik, üstünlük gibi anlamlara gelir. Dinî terim olarak ise hamd; nimetlerin ve güzelliklerin kaynağı ve sahibi olan Allah'ı (c.c.), övgü ve yüceltme sözleriyle anmak demektir. Hamd ve şükür, birbirinin yerine kullanılan ve yaklaşık olarak aynı anlama gelen iki kavramdır.

Günlük hayatta şükür ifadelerini sık sık kullanırız. Örneğin, biri bize selam verip "Nasılsın?" diye sorduğunda "Çok şükür iyiyim." diye cevap verebiliriz. Yemekten sonra "Ya Rabbi, verdiğin nimetler için sana şükürler olsun." diyebiliriz.

Hamd ve şükürün sadece dil ile yapılması yeterli değildir. Davranışlarımızla da Rabb'imize (c.c.) şükürümüzü ifade etmemiz gerekir. Çünkü Allah'ın (c.c.) istediği davranışları yapmak, yasakladığı kötülüklerden uzak durmak Rabb'imize (c.c.) hamd ve şükretmenin en önemli yollarındandır. Namaz kılmak bedenî; zekât ve sadaka vererek, hayır yapmak ise zenginliğin şükürü sayılır.

Allah'ın (c.c.) verdiği nimetleri onun istediği şekilde kullanmak da şükürün çeşitlerindedir. Örneğin, insanlara güzel söz söylemek, Allah'ı (c.c.) zikretmek, Kur'an-ı Kerim okumak dilin şükürüdür. Akıl nimetinin şükürü; varlıklar üzerinde düşünmek, Allah'ın (c.c.) varlığı hakkında tefekkür etmek, okuyup ilim öğrenmektir. Anne ve babamızın öğütlerini dinlemek, Kur'an dinlemek, bunun yanında dedikodu vb. şeylerden uzak durmak da kulak nimetinin şükürü sayılabilir.

Allah'a (c.c.) hamd etmek, şükretmek sahip olduğumuz nimetlerin artmasına da vesile olur. Rabb'imiz (c.c.), bu konuyla ilgili bir ayette şöyle buyurmaktadır: "...Eğer şükrederseniz, elbette size (nimetimi) artıracam ve eğer nankörlük ederseniz hiç şüphesiz azabım çok şiddetlidir!.."

1.6. Tekbir ve Salavat

Tekbir kavramı sözlükte; büyük görme, yüceltme, ululama, büyüklüğünü kabullenme anlamlarına gelir. İslami bir terim olarak ise Allah'ı (c.c.) yüceltmek amacıyla söylenen "Allâhü ekber." sözüne tekbir denir. Tekbir ifadesi olan "Allâhü ekber." sözünü söylemeye tekbir getirmek denir. Tekbir, Allah'a (c.c.) olan imanımızın bir göstergesidir. Bizler, tekbir getirerek Allah'ın (c.c.) en yüce ve mükemmel varlık olduğunu, sadece ona kulluk edileceğini ifade etmiş oluyoruz. Günde beş kez minarelerden okunan ezan da "Allâhü ekber." ifadesiyle başlar. Ezan okunurken altı kez "Allâhü ekber." ifadesi söylenir. Böylece her gün beş kez okunan ezanla camilerden Allah'ın (c.c.) yüceliği ifade edilir.

Hayatımızın her anında, istediğimiz zaman tekbir getirerek, "Allâhü ekber." Diyerek Rabb'imizi (c.c.) yücelttiğimizi ifade edebiliriz. Bunun yanı sıra bazı özel zaman ve durumlarda da tekbir getiririz. Örneğin, namaza başlarken "Allâhü ekber." diyerek tekbir getiririz.

"Allâhümme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed" ifadesi, en yaygın salavat ifadelerinden biridir. Bu ifade, "Allah'ın rahmeti, bereketi Hz. Muhammed'e ve onun ailesinin üzerine olsun." Anlamına gelir. Bunun dışındaki salavat ifadelerinden bazıları ise şöyle sıralanabilir:

"Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Resûlallah" (Allah'ın rahmeti ve selamı senin üzerine olsun ey Allah'ın Elçisi)

"Sallallâhu aleyhi ve sellem" (Allah, Hz. Muhammed'e rahmet etsin. Ona; iyilik, hayır ve esenlik versin.)

"Allâhümme salli alâ seyyidinâ Muhammedinin nebiyyil ümmiyyi ve alâ âlihî ve sahbihî ve sellim" (Allah'ım! Hz. Muhammed'e, onun ailesine, sahabilerine rahmet et ve selamet yani iyilik, güzellik, hayırlar ver.)

1.7. Estağfirullah

Estağfirullah ifadesi, "Allah'tan af ve bağışlanma isterim." anlamına gelir ve bir dua cümlesidir. Buna istiğfar da denir. İstiğfar, Allah'tan af ve bağışlanma dilemektir. Günlük hayatta zaman zaman bilerek ya da bilmeyerek hata yapabiliriz. Rabb'imizin (c.c.) istemediği bir davranışta bulunabiliriz. Bazen istemeyerek de olsa hata yapıp günah işleyebiliriz. Böyle durumlarda hatamızı fark etmemiz ve Allah'tan (c.c.) af dilememiz gerekir. İşte "Estağfirullah", Rabb'imizden (c.c.) af dilemek için söyleyebileceğimiz ifadelerden biridir. Peygamberimiz (s.a.v.), "Günahından pişman olup tövbe eden kişi, hiç günah işlememiş gibidir." 1 buyurarak bizi tövbe etmeye yönlendirmiştir.

1.8. Sübhânallah

Sübhânallah, günlük hayatta sık kullanılan bir ifadedir. Bu ifade, "Allah her türlü eksiklik, kusur ve ayıptan uzaktır." anlamına gelir. Bu ifadeyi söylemek, Allah'ı (c.c.) zikretmek yani anmak anlamına da gelir ve çok sevaptır. Sübhânallah, aynı zamanda bir tesbih ifadesidir. Bu ifadeyi söyleyerek Allah'ı (c.c.) teşbih etmiş oluruz. Allah'ı (c.c.) tesbih etmek; onu zatında, sıfatlarında ve fiillerinde her türlü eksiklikten, noksanlıktan uzak tutmaktır. Kur'an'da yer alan çeşitli ayetlerde, Allah'ı (c.c.) tesbih etmemiz istenir. Örneğin, bir ayette şöyle buyrulur: "Sen, o ölümsüz ve daima diri olana (Allah'a) tevekkül et. Onu her türlü övgüyle yücelterek tesbih et."

Sübhânallah ifadesini gün içinde sık sık söyleyebiliriz. Her namazdan sonra da teşbih çekerken bu ifadeyi otuz üç kere söyleriz. Bunu yapmak çok sevaptır ve günahlarımızın affına vesile olur.

1.9. Sevap, Günah, Helal ve Haram

Sevap; kişinin iman, ibadet, ahlak ve tüm güzel davranışlarının karşılığı olarak Yüce Allah (c.c.) tarafından kendisine verilen ödüle denir. Rabb'imiz (c.c.) bizden her zaman güzel davranışlarda bulunmamızı ister. Kendimize ve başkalarına faydalı olacak hayırlı ameller işlememizi emreder. İyilik yapanları, güzel davranışlarda bulunanları ödüllendireceğini belirtir. Dolayısıyla bizler dinimizin emrettiği, Yüce Allah'ın (c.c.) yapmamızı istediği davranışları yaparsak sevap kazanmış oluruz. İşlediğimiz hayırlı ameller sayesinde Rabb'imizin (c.c.) rızasını ve sevgisini kazanırız.

Yüce dinimizin yapılmasını emir ve tavsiye ettiği, kişiye ve topluma faydalı olan her güzel davranış sevaptır. Namaz kılmak, oruç tutmak, Kur'an okumak, çalışmak, muhtaç birine yardım etmek, hayvanlara iyi davranmak, kimsesizleri gözetmek sevap olan davranışlara örnek verilebilir.

Günah; dinin emir ve yasaklarına aykırı olarak yapılan söz, iş ve davranışlara denir. Yüce dinimizin temel amaçlarından biri, insanların iyiliklere yönelmelerini, toplumda her türlü kötülüğün yok edilmesini sağlamaktır. Bu nedenle dinimiz, kişiye ve topluma zarar veren, insanlar arası ilişkileri olumsuz etkileyen her türlü söz ve davranış yasaklamıştır. İşte dinimizin yasakladığı iş ve davranışları yapan kişi günah işlemiş olur. Rabb'imizin (c.c.) emrettiği ibadet ve davranışları yapmamak da dinimize göre günahdır. Anne ve babaya saygısızlık etmek, iftira atmak, dedikodu yapmak, içki içmek, kumar oynamak, hırsızlık yapmak günah olan davranışlara örnek olarak verilebilir. Allah'ın (c.c.) emirlerini yerine getirmemek, ibadetleri yapmamak, Allah'a (c.c.) şirk (ortak) koşmak da dinimizde büyük günahlardandır.

Haram; dinimizce yasaklanmış olan iş ve davranışlara denir. İslam dini, kişinin ve toplumun huzurunu, mutluluğunu hedefler. Bu sebeple de bireye ve topluma zarar veren her türlü kötü davranış ve alışkanlığı yasaklar. İşte dinimizin yasakladığı kötülükler, haram olarak adlandırılır. Örneğin; cana kıymak, yalan söylemek, iftira etmek, hile yapmak, başkasının hakkına el uzatmak, içki içmek, kumar oynamak gibi davranışlar haramdır. Kur'an-ı Kerim'de nelerin haram olduğuna ilişkin pek çok ayet vardır. Örneğin, bir ayette şöyle buyrulur: "De ki: Gelin Rabb'inizin size neleri haram kıldığını okuyayım: Ona hiçbir şeyi ortak koşmayın, ana babaya iyilik edin, fakirlik korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin sizin de onların da rızasını biz veririz. Kötülüklerin açığına da gizlisine de yaklaşmayın ve Allah'ın yasakladığı cana haksız yere kıymayın! İşte bunlar Allah'ın size emrettikleridir. Umulur ki düşünüp anlarsınız."

Helal; dinimizin kullanılmasına, yapılmasına, yenilip içilmesine izin verdiği şeylere denir. Örneğin, çalışarak kazanılan para, miras yoluyla elde edilen mallar helaldir. Kur'an'da, "Artık Allah'ın size helal ve temiz olarak verdiği rızıklardan yiyin. Eğer yalnız ona ibadet ediyorsanız Allah'ın nimetine şükredin." buyrulur. Böylece yediğimiz ve içtiğimiz şeylerin helal olması gerektiği hatırlatılır.

Dinimizde kişiye ve topluma faydalı olmak amacıyla yapılan güzel iş ve davranışlara **salih amel** denir.